

NAUTELANKOSKEN MUSEOSSA NÄYTTELYT PUHDETÖISTÄ JA SIIRTOKARJALAISISTA

Nautelankosken museossa Liedossa on tänä kesänä avattu kaksi uutta näyttelyä: *Käyttöön ja koristeeksi – sota-ajan puhdetyöt ja Evakon tie*. Näyttelyt ovat esillä vuoden 2021 syksyyn.

Käyttöön ja koristeeksi – sota-ajan puhdetyöt

Lauri Nautelan museossa olevassa Käyttöön ja koristeeksi – sota-ajan puhdetyöt -näyttelyssä on esillä lähemmäs sata puhdetyönä tehtyä esinettä. Nähtävillä on muun muassa eri materiaaleista ja eri tekniikoin valmistettuja rasioita, peilejä, valokuvakehyksiä, karhuveistoksia sekä monenlaisia puukkoja ja puukon tuppeja. Näyttelyn teksteissä kerrotaan puhdetyöilmion historiasta, puhdetöihin käytetyistä materiaaleista ja työkaluista, erilaisista käyttöön ja koristeeksi tehdyistä puhdetöistä sekä puhdetyötuotannon organisoinnista. Oman osionsa saavat lietolaisten puhdetyöt. Lietolaiset rintamamiehet tekivät eniten arkipäiväisiä käyttöesineitä kuten pärekoreja, puuastioita ja saaveja. Esimerkiksi Viestipataljoona 33:n keskusmiehet organisoivat pärekorituotannon Nappi-keskuksessa Karhumäellä vuonna 1943. Kotiin tuodut koriste- ja muistoesineet on säilytetty huolella, käyttöesineet on kulutettu loppuun.

Puhdetöillä vaikutettiin myös oloihin rintamalla. Asemasodan aikana rakennettiin korsuja ja tehtiin niihin huonekaluja. Tarvasjoen komppanian miehet tekivät sähkölaitoksen Pintuisen Jokikylän myllyyn. Marskinniemen hylätystä venäläisestä voimalaitoksesta haettiin generaattori, ja komppanian puusepät tekivät hihnapyörät akseleihin. Suurin lietolaisten rintamalla tekemä puhdetyö oli Jalkaväkirykmentti 6:n Valkeasaareen rakentama viihdytystila, joka tuhoutui vuoden 1944 suurhyökkäyksen alussa kranaatin täysosumasta.

Puhdetöitä tehtiin toisen maailmansodan (1939–1945) aikana pääasiassa muistoksi, taidonnäytteeksi, lahjaksi ja kunnianosoitukseksi. Joillekin ne olivat myös keino ansaita. Suomen ankaran talvisodan aikana puhdetöiden teko jäi olemattomiin. Jatkosodassa, asemasotavaiheen aikana (loppuvuosi 1941–alkukesä 1944), ilmiö sai valtavat mittasuhteet. Sodanjohto pyrki niin kannustamaan, ohjaamaan kuin rajoittamaankin puhdetöiden valmistamista. Puhdetöiden tekeminen auttoi jaksamaan elämää rintamalla, sillä sotilaat saattoivat keskittyä sotatapahtumien sijaan käsillään tekemiseen.

Puhdetyö-näyttelyn esineet ovat Liedon museon kokoelmista, Liedon Sotaveteraanit ry:n kokoelmista sekä yksityiskokoelmista.

Evakon tie

Myllärintuvan kamjossa oleva Evakon tie -näyttely kertoo siirtokarjalaisista, jotka joutuivat jättämään kotinsa toisen maailmansodan takia. Kamjossa on esillä Karjalaan ja evakkomatkoihin liittyvää esineistöä ja valokuvia. Näyttelyteksteissä kerrotaan talvi- ja jatkosodan evakuoinneista, esillä olevista esineistä sekä evakkomatkoihin liittyvistä muistoista.

Lietoon tuli evakkoja pääasiassa Uudeltakirkolta ja Johanneksesta. Evakkovirrat toivat lopulta Lietoon lähes tuhat uutta asukasta, eli melkein viidennes kunnan asukkaista oli karjalaisia 1940-luvun lopulla. Monet perheet lähtivät evakkoon kahdesti: ensin talvisodan ja myöhemmin jatkosodan vuoksi. Kun talvisodassa menetetyt alueet vallattiin takaisin jatkosodan alussa, annettiin siirtoväelle lupa palata kotiinsa. Kaikkiaan 70 % karjalaisista palasi kotiseudulleen. Evakkomatkalle lähdettiin usein jalan tai hevoskärryillä, osa sai kyydin kuorma-auton lavalla. Talvisodan evakuoinnissa oli käytössä junia, mutta jatkosodan aikana junakuljetukset keskittyivät sotilaiden kuljetuksiin.

Suistamon Kontuvaarasta 8-vuotiaana evakkomatkalla lähtenyt Arne muistelee:

Reput oli vaan mitä nyt tarvitaan, semmonen pieni. Vaatteita oli vähän, määrättyjä vaatteita, paperia ja kynä. Kolmekymmentä astetta oli pakkasta. Ja kuorma-autolla kun lähdettiin viemään, nii kyllä siinä oli. Kesti usseemman tunnin sen aikuset kuorma-autot kun mentiin. Tohmajärvellä sitten härkävaunuun.

Evakon tie näyttelyn esineet ovat kaikki Liedon museon kokoelmista. Esillä olevat esineet on joko tuotu Karjalasta tai Liedossa ollessa tehty karjalaisen mallin mukaan. Esimerkiksi Liedossa valmistetussa leipäkaljatynnyrissä on tehty leipäkaljaa karjalaisen reseptin mukaan, ja näin ylläpidetty uudessa asuinpaikassa kotiseudun ruokaperinnettä.

Os. Nautelankosken museo, Nautelankoskentie 40, 21360 Lieto As.

Nautelankosken museo, kahvio ja museopuoti ovat juhannusaattoon lukuun ottamatta avoinna 10.6.–9.8 päivittäin kello 11–17 ja 10.–31.8.sunnuntaisin klo 11–17. Ensimmäinen avoinnaolotunti on tarkoitettu riskiryhmäläisille. Opastuskierrokset tupaan ja myllyyn klo 11.30 –16.30.

Talvikaudella 1.9.2020–31.5.2021 Lauri Nautelan museo, kahvio ja puoti ovat avoinna sunnuntaisin klo 12–15.

Museoon on vapaa pääsy.

Lisätiedot:

Liedon museo

p. 050 593 1692

info@liedonmuseum.fi

www.liedonmuseum.fi